

Česko-lužický věstník

číslo 9 / září 2015

ročník XXV

Marja Krawcec

sudžeńca wosrjedź dwora

wón njeje
strašny
WIWLATY JASKRAWY DŽĚRKOWC
wostudle pomału pijelcuje
móc z jablučiny
w rozsuchu sedžo
žwemli so do ľewicy
tam
hdžež wutroba bije
boli a
běli so skora z woběžeńcu
wón njeje
strašny hakle po dwaceći lětach
budže štom mortwy
tak praja
niće plančiteho hriba
so njedótkaja korjenja
něchtó potom
doskutkuje
něhdy
wuwrot
w předchěži
šnórkuja hišće
hriby na sušenje

proces uprostřed dvora

není
nebezpečný
SAMETOVÝ LESKLÝ CEDNÍK
únavně pomalu vysává
sílu z jabloně
sedí v rozsoše a
prožušlává se doleva
tam
kde bije srdce
bolí a loupe
se kůra vyrážkou
není
nebezpečný až za dvacet let
bude strom mrtvý
říkají
podhoubí choroše
nedosahuje ke kořenům
někdo pak
dorazí
jednou
soušku
na zápraží zatím
na niti navlékají
houby na sušení

suđenje nasred avlije

nije
opasna
BARŠUNASTA BLISTAVA CEDILJKA
umorno polako isisava
snagu iz stabla jabuke
sedi na račvastoj grani
i žvaće ulevo
tamo
gde srce kuca
boli i
kora se guli od osipa
nije
opasna tek za dvadeset godina
drvo biće mrtvo
tako kaže
micelijum brezovače
ne dotiče koren
neko će posle
da dovrši
nekada
isušeno drvo
na tremu
na konce navlače još
pečurke za sušenje

Ze sbírky sudžeńca wosrjedź dwora (Budyšin 1992) z hornolužické srbštiny do češtiny přeložili Zuzana Bláhová-Sklenářová a Radek Čermák, do srbštiny Jakub Novosad a Dalibor Sokolović. Recenzi na knihu přinášíme na straně 50.

Přátelská spolupráce Lužických Srbů, Čechů a Němců na Letních slavnostech (Saských dnech) v Lužickém semináři v Praze. Zleva Clemens Škoda, referent Domowiny pro kulturu a zahraničí, Lukáš Novosad, předseda SPL, Christoph Pilz, Marketingová společnost Horní Lužice-Dolní Slezsko, a Jurij Luščanski, bývalý referent Domowiny pro kulturu a zahraničí. Foto Jessica Grossmannová.

Z DOMOVA

► (SN 27. 7., KP 2. a 9. 8.) **Na tradiční poutní mši ve středu 29. 7. se v bazilice Panny Marie sedmibolestné v severočeské Krupce sešly stovky lidí, převážně poutníků z Lužice.** Skupina 33 mladých Lužických Srbů se v neděli vydala pod vedením kulovského faráře Gabriše Nawky na pěší pouť z Chrósčic. Někteří další se vypravili na kolech či motorkách, a na střeďeční poutní mši v krupecké bazilice dorazili také další Lužičtí Srbové auty či autobusem. Zajímavé je, že skupinu poutníků cestujících autobusem vedla Lužická Srbka evangelického vyznání Annemarie Simonowa, která se v posledních letech vrátila k lužické srbštině. Sváteční bohoslužbu sloužil farář Gabriš Nawka spolu s místním duchovním německého původu Philippem Irmerem, jáhнем Jiřím Breuem, salesiánským knězem Janem Hurníkem z Teplíc a farářem Michalem Andersem. Mladí poutníci si připravili hudební doprovod s kytarou a zpěvy, na závěr mše nacvičili skladbu na trubky. O jejich ubytování a další potřeby se postarala zdejší farnost, nocovali v prostorách Biskupského gymnázia Bohosudov. Bohosudovské poutní místo, důležité kdy si zejména pro české Němce, získalo svůj věhlas ve druhé polovině 17. století. Pouti byly zakázány roku 1939, po roce 1989 potom byla tradice obnovena.

► **Ve dnech 29. a 30. srpna 2015 se v Lužickém semináři konala Letní slavnost.** Akci každoročně pořádá Kontaktní kancelář Svobodného státu Sasko; letos ji věnovala Horní Lužici, spoluorganizátory proto byly také Společnost přátel Lužice a Domowina. Slavnosti předcházely rozhovory s Jurijem Luščanským v pořadu *Události, komentáře* České televize v pátek 28. srpna. Letní slavnosti představily Horní Lužici jako „hospodářský a prázdninový region v srdci Evropy“, prezentovaly se různé podniky, návštěvníci mohli ochutnat místní speciality nebo zakoupit ochrannou hvězdu. Z lužickosrbského programu jmenujeme autorské čtení Tomáše Nawky ze sbírky básní *Ničo so njeliči / Konec sázek*, které doprovázelo hudební duo Mlo-kawka, premiéru animované pohádky *Jak Pumpot s čertem zatočil* z dílny Františka Dečmana, čtení Edwarda Wornara z „nově objeveného rukopisu“ duchovního Traugotta Xaveria Unruha z 18. století *O Lužičanů podstatě a původu* a večerní koncert skupiny JANKAHANKA. Během celého víkendu se návštěvníci potkávali s Borborou Zyndzic v lužickosrbském katolickém kroji a program zpestřoval hrou na dudy Tomasz Nawka. Výstava fotografií Rolfa Dvoracka, které zachycují Budyšin v minulosti a dnes, je i nadále k vidění v Lužickém semináři.

red

Z HORNÍ LUŽICE

► **V Lužici se konal 37. mezinárodní svátek lužickosrbské poezie.** V Budyšině se večer odehrával na kouzelném prostranství na hradbách města nad řekou Sprévu, pod věžemi Staré vodárny a kostela sv. Michaela. Kromě pozvaných zahraničních a německých básníků (třeba Petera Huckaufa) zde vystoupili např. Beno Budar, Lenka (vlastním jménem Christiana Piniekowa), Róza Domašcy-na, Tomasz Nawka a jeho synové Benjamin a Maksymilian. Budyšínské noci poezie se se svou básní přeloženou do lužické srbštiny a němčiny zúčastnil také český básník a překladatel Milan Hrabal. Další večer autorského čtení se konal v Radworu, prováděl jím Benedikt Dyrlich a vedle některých již jmenovaných básníků vystoupili i další z různých zemí: z Čech, Ukrajiny, Sýrie apod. Závěr čtení v Budyšině s lyricko-hudebním programem bylo spojeno s finále výstavy *Satkula abo (s)twor(jen)a krajina* slovinského umělce Karla Vouka. Svátek s účastí lužickosrbských a zahraničních básníků „pomohl vytvořit další mosty v porozumění národů“, jak podotkl moderátor a člen předsednictva Svazku lužickosrbských umělců Benedikt Dyrlich.

Jitka Polívková

► **Ve dnech 9. až 12. července 2015 se v Lužici konal XI. ročník mezinárodního folklórního festivalu,** který byl slavnostně zahájen v Budyšině, 10. července se představil v dolnolužické Hochoze a o víkendu 11.–12. července vyvrcholil v hornolužických Chrósčicích.

Na programu festivalu bylo vystoupení 22 tradičních folklórních souborů z 11 zemí Evropy, Asie a Latinské Ameriky, z nichž zřejmě nejexotičtější byly pro Středo-evropu Gruzie, Indie, Mexiko a Paraguay. Českou republiku na festivalu zastupovaly celkem čtyři soubory – Handrlák z Kunovic, Šafrán z Jablonce nad Nisou, Cimbálová muzika Dušana Kotlára z Liberce a Lidová muzika z Chrástu u Plzně.

Přední místo mezi účinkujícími zaujímal profesionální Serbski ludowy ansamb, který v premiéře předvedl nový program *Slowjan sym / Slawische Seele (Slovan jsem / Slovanská duše)*, který představoval působivý průřez lidovou písní a tancem většiny slovanských národů. Velkou pozornost diváků podle očekávání upoutaly soubory z nejvzdálenějších zemí, pocit neznámého nebo právě objeveného ale doprovázely i vystoupení souborů představujících folklór některých národů žijících ve střední a východní Evropě (např. malého etnika Setů žijícího na hranici mezi Estonskem a Ruskem).

Sobotní hudební program byl nabitý a festivalová vystoupení se odehrávala souběžně na všech sedmi pódii umístěných pod širokou oblohou ve statcích všude po Chrósčicích. Každý návštěvník si tedy mohl

(ve skutečnosti musel) vybrat vystoupení, která jej nejvíce zajímala, a průběžně přecházet mezi jednotlivými dvory. V závěru sobotního festivalového dne se vedle tradičního folklóru představily také jiné žánry, až už elektrický folk, rock nebo elektronická hudba, přičemž zřejmě největší ohlas podle očekávání sklídila populární lužickosrbská skupina JANKAHANKA.

Nedělní program byl tradičně zahájen katolickou mší slouženou pod širým nebem v několika jazycích a hudebně doprovázenou některými z účinkujících souborů. Po mši mohli návštěvníci z blízka pozdravit hostující soubory během průvodu přes obec. Odpolední přehlídkou všech účastníků na pódium a výběrem z jejich festivalových vystoupení byl program slavnostně ukončen.

Bujarou atmosféru dodávalo festivalu množství stánků s občerstvením, ve kterých mimo jiné samotní obyvatelé Chrósčic tradičně nabízejí svoje doma připravené speciality. Neoddělitelnou součástí festivalu bylo samozřejmě také tržiště s ukázkami tradičních řemesel a s možností nakoupit regionální výrobky, např. keramiku, výšivky, malované sklo, velikonoční kraslice apod.

Martin Šlechtka

► (SR 16. 7., vdoper.de) **Po odstoupení či odvolání ředitelky Lužickosrbského lidového uměleckého souboru Mileny Vettrainowé vede těleso jeho ekonomka Diana Wagnerec.** Smlouvu prozatím podepsala na dva roky. Soubor se potýká s koncepčními problémy: z finančních důvodů už není možné předvádět efektní a nákladná představení s větším množstvím tanečníků a pracuje v něm minimum Lužických Srbů, tudíž se stěžít může podílet na rozvoji lužickosrbské kultury. Sporný byl už – vzhledem ke složení souboru – titul poslední premiéry *Slovan jsem / Slovanská duše*, která obsahovala ukázky písní a tanců podle díla Ludvíka Kuby.

► (KP 26. 7.) **Počty římských katolíků v Německu stále klesají, ve východoněmeckých diecích jsou však poměrně stále.** Zatímco v celém Německu v loňském roce z katolické církve vystoupilo celkem 217 716 věřících (tj. skoro každý stý katolík), na východě Německa je počet katolíků stabilní: celkem je tu 814 959 věřících, 11 900 odchodů z církve vyrovnávají nově příchozí lidé, nové vstupy a znovupřijetí do církve. Také křtů je více než pohřbů. Zhořelecká diecéze, nejmenší v Německu vůbec, je na předním místě, co se počtu aktivních účastníků bohoslužeb týká: ačkoli tu žije jen 28 534 katolíků, 21,1 % z nich navštěvuje mše, což je dvojnásobek průměrné návštěvy bohoslužeb v Německu (10,9 %). Ve zhořeleckém biskupství loni 244 osob církve opustilo, 205 bylo pokřtěno, osm do církve vstoupilo a dva byli znovu přijati. Pohřbů bylo 265, za rok tedy počet katolíků

poklesl o 58. V diecézi drážďansko-míšeňské jsou čísla méně příznivá: počet katolíků klesl o 137, na konci roku 2014 patřilo k diecézi 141 651 věřících, velmi vzrostl počet vystouplivších (1 832 oproti 1 195 roku 2013). Podle arcibiskupa Heinerja Kocha je jednou z příčin i nový způsob vybírání církevní daně z výdělků, který pro mnohé lidi znamená vzrůst dávky, což znepokojuje především starší lidi. Nadějnější je vývoj jiných čísel: vzrostl počet osob pokřtěných (962 oproti 956) a účastníků bohoslužeb (18,1 % všech katolíků oproti 17,7 % předchozího roku). Kompletní církevní statistika je k dispozici na www.dbk.de. (V uvedených diecézích se nacházejí důležité lužickosrbské farnosti jako Kulow, Chrósčicy či Radwor a lze se tedy domnívat, že relativně vysoké procento může být dáno i lužickosrbským tradicionalismem – pozn. red.)

► (KP 9. 8.) **Rodina Lebzových z Pěskec již v páté generaci, od roku 1883, pečuje o zvon ve zvonici na svém vlastním domě.** Zvon zachránil po přestavbách tamního panského dvora Mikławš Lebza. Rodinnou tradici udržuje Marja Lebzyna (90), která dosud nosí lužickosrbský kroj jako každodenní oblečení. Kdysi se u Lebzů zvonilo třikrát denně, nyní jen v poledne. Zvon také provází o velikonoční neděli „křížáky“ na jejich pouť a vítá je večer zpět.

► (KP 9. 8.) **V sobotu 1. srpna byla v Kulowě pochována Marja Wachowa (* 14. února 1921), poslední žena tohoto městečka, jež každodenně nosila lužickosrbský kroj.** Tato žena mj. vyšívala stuhy pro koně křížáků či na čepce. S Wachovou odchází další kus prožívané lužickosrbské kultury a spousta vědomostí o místním katolickém lidovém kroji. V současnosti nosí kroj denně v kulowské farnosti jedna žena v Rachlowě, dvě v Němčích, tři v Salowě a tři v Kočině.

► (SR 20. 8.) **Wojerecký fotbalový klub FC Lužice dostal tisícurovou pokutu za chování fanoušků,** kteří vykřikovali hesla proti Lužickým Srbům a házeli dělbuchy při utkání proti radworskému klubu. Kromě toho se hráči Wojerec mají zúčastnit „protirasistického“ tréninku.

► (KP 23. 8.) **Husovým výrokem na adresu kostnických soudců „Dnes pečete hus, ale**

přijde labuť, kterou nebudete moci upéci“, který se v evangelickém prostředí chápe jako prorocký působení Martina Luthera, uvádí KP článek o výstavě, která byla na památku výročí upálení Mistra Jana Husa otevřena v Žitavě. Expozici nazvanou *Jan Hus – cesty pravdy* otevřel 14. srpna žitavský starosta Thomas Zenker a dr. Marius Winzeler, ředitel žitavských městských muzeí, v budovách někdejšího františkánského kláštera, jehož budovy byly od roku 1421 na šestnáct let útočištěm pražské metropolitní kapituly. Výstava se zařadila do rozsáhlých připomínkových akcí Husovy smrti. Winzeler ve své řeči s politováním konstatoval, že se při nadcházejících oslavách pětisetletého výročí vystoupení Martina Luthera (2017) jen málo připomíná Husova památka. Tak rozsáhlá výstava s husovskou tematikou je jediná v celém Německu. Představeno je 200 exponátů, zejména knihy. Panely připomínají také např. zvyk z Kamence, kde děti chodí vstříc husitům obléhajícím město: dodnes živá tradice probíhá vždy na začátku kamenecké lesní slavnosti (Waldfest). Další tabule se věnuje osudu budyšínského páře, Lužického Srba Petra z Přišec, který byl podle pověsti nakloněn husitům a měl v úmyslu jim vydat město, nebo Mikuláše z Drážďan, který působil jako kazatel v Praze a Lužici a který byl upálen na příkaz míšeňského biskupa jako kacíř. Výstava v Žitavě potrvá do 8. listopadu 2015. (Zpráva KP není zcela přesná. 6. července 2014 byla otevřena nová stálá expozice v Hushausu v Kostnici. Po Evropě dále putuje výstava o Husovi, která již byla prezentována v Německu, Švýcarsku a Itálii. V Kostnici byla také zemská výstava o koncilu, kde byla Husovi též věnována pozornost – pozn. red.)

► (SN 3. 8.) **Na budyšínském hradě se konalo poslední představení letního divadla pod širým nebem, „My Fair Lady“.** Jím se všichni čtyři hlavní herci (Fiona Piekarek-Jungová, Měrko Brankač, Lisa Čornakowa, Thomas Cyž) pro letošní sezonu rozloučili s publikem. Úspěšný muzikál bude uveden na podzim na hlavním jevišti NSLDž, ale tři představení v říjnu jsou již vyprodána, další reprízy budou následovat.

► (KP 6. 9.) **KP připomněl osud njebjelčického statkáře Mikławše Šolty, který za časů nacionálního socialismu působil ve**

funkci krajského vůdce sedláků (Bezirksbauernführera) a starosty v Njebjelčích. Šolta se po válce musel zpovídat, proč byl „tak hnědý“. Do NSDAP vstoupil údajně na nátlak lužickosrbských sedláků, aby hájil jejich zájmy (uvedené funkce totiž mohl zastávat jen člen strany).

Z DOLNÍ LUŽICE

► (NC 17. 6.) **V okrese Spréva-Nisa přibývá běženců.** Během letošního roku by měl tento okres přijmout až 750 uprchlíků. Většina běženců je ubytována v zařízení pro uprchlíky ve městě Baršči (Forst), kde jsou již však vyčerpány ubytovací kapacity. Okres připravuje další alternativy, kde azylynty ubytovat. Bude se jednat o obecní byty i zařízení charitativních organizací. Obdobná situace panuje také v okolních okresech.

► (NC 29. 7.) **V Chotěbuzi se konal týdenní kurz dolnolužické srbštiny.** Zúčastnilo se jej 34 účastníků z Německa, Česka a Polska. Organizátoři se nezaměřili jen na jazykovou výuku. Účastníci navštívili Serbske blido, *łapanje kokota* v Barbuku i Blata, kde měli možnost popovídat si lužickosrbsky.

► (NC 12. 8.) **Studenti Dolnolužickosrbského gymnázia v Chotěbuzi absolvují stáž v lužickosrbských institucích.** Domowinská župa Dolní Lužice oslovila muzea, zastupitele pro lužickosrbské záležitosti i rozhlas. Stáž bude určena studentům 9. ročníků, kteří vždy v únoru stráví na stáži tři týdny.

Z BRANIBORSKA

► (NC 22. 7.) **V Braniborsku by mohl vzniknout velký lužickosrbský okres.** Na zasedání Rady pro lužickosrbské záležitosti v Braniborsku o tom informoval Volker-Gerd Westphal z braniborského ministerstva vnitra. Zároveň uvedl, že zatím nejde o definitivní rozhodnutí. Důležité bude mimo jiné mínění obyvatel dotčených obcí. Okres by měl mít okolo 175 000 obyvatel a rozlohu do 5 000 km².

Ze Serbských Nowin podává Jitka Polívková, z Nowého Casniku Josef Blažek, ze Serbského rozhlasu Radek Čermák, z Katolského Posoła Jan Zdichynec.

TÉMA

Quo vadis, sorabistika?

S nadcházejícím začátkem akademického roku přinášíme dvě zamyšlení nad smyslem studia lužické srbštiny a nad budoucností sorabistiky jako takové. Prof. Edward Warnar, vedoucí Ústavu sorabistiky na Lipské univerzitě, a dr. Sabine Asmusová nastiňují nikoli růžové vyhlídky lužickosrbského vzdělávání, kde se nedostává erudovaných učitelů a zároveň je obtížné získat studenty, kteří by se na dráhu lužickosrbského učitele připravovali. Jedním z možných řešení se jeví doplnění řady

pedagogů posilami ze zahraničí; kritéria pro učitele jsou v Německu ale natolik přísná, že málokomu se podaří jim vyhovět. Snad se tedy mezi českými maturanty najdou tací, kteří vystudují přímo v Lipsku, a budou tak splňovat požadavky saských a braniborských zákonů.

S podobným problémem nezájmu ze strany studentů se potýká i odborná sorabistika, o čemž referuje Jitka Polívková, bývalá stipendistka Lužickosrbské nadace. Zájem o toto stipendium pro zahraniční studenty

na roční pobyt a studium sorabistiky na Lipské univerzitě dlouhodobě klesá a v posledních dvou letech dokonce nebylo uděleno vůbec. Přitom Ústav sorabistiky v Lipsku je jedinou samostatnou katedrou sorabistiky na světě, kde je možné se sorabistice věnovat v diplomovém studiu.

Informace o studiu sorabistiky na Lipské univerzitě jsou uveřejněny na internetních stránkách <<https://sorb.philol.uni-leipzig.de/start/>>. Nabídka stipendia vypisovaného lužickosrbskou nadací je vyvěšena na internetové adrese: <http://stiftung.sorben.com/wobsah_hsb_107.htm> – bohužel ale i k základním údajům (jako třeba termíny přihlášek, kontaktní údaje apod.) je potřeba se proklikat (stáhnout pdf) a na první pohled stránka vypadá nepřehledně a neaktuálně, není tedy divu, že se zájemci nehlásí, když nefunguje ani základní prezentace na internetu. Doufejme ale, že Lužickosrbská nadace najde také způsob, jak modifikovat formu a délku stipendia, aby bylo pro zájemce dostupnější.

Wo falowacych wučerjach serbšćiny a sorabistow

Sabine Asmusová, Edward Warnar

Serbske šulske towarstwo je w swojej rozprawje 2014 zwěsćilo, zo trjebamy hač do lěta 2022 znajmjeńša 74 dalších serbskich wučerjow,¹ a njewěmy, zwotkel mamy jich dobrać. Jeničke překwapjace pak je poprawom, zo su wšitcy překwapjeni. Wšak je so hižo před dlěje hač 10 lěty dokladnje zapsało (a daty po našim wědženju wot toho časa na **kublanskej** agenturje předleža), hdy kotry serbski wučer na wuměnk pónědže.

Tuž dyrbi so potajkim bóle za wučerstwo serbšćiny wabić, zo bychmy wjace studentow dostali. Woprawdže? Wobhladajmy sej raz ličby: Po wikipediji dobudže sej skoro položca **wotchadnikow** jednoho lětnika prawo přistupa na uniwersitu abo fachowu wyšu šulu. Wot tutej ličby započnje něhdže 90 % studowac (potajkim něhdže 45 % lětnika), a dvě třeciny z nich (ca. 30 % lětnika) studij zakončitej. Při tym so wot něhdže poł miliona započatkarjow něhdže 85 000 (potajkim šesćina) za někajku filologiju abo kulturnu wědomosć rozsudzi.²

Hdyž tute ličby jako realistiske wočakowanje na serbski gymnazij přeličimy a wuchadźamy optimistisce z něhdže połsta šulerjow we **wotchadničce**, da bychmy z tym ličili, zo něhdže 45 započnje studowac a třicečo wuspěšnje dostuduja. Džewječo z nich (**horjeka** mjenowana šesćina) bychu so při tym za někajki wučerski směr, filologiju abo kulturnu wědomosć rozsudžili a šesćo dostudowali. Mjez tutymi šesćomi bychu tež wučerjo serbšćiny byli – hromadže ze wšěmi, kiž na př. stawizny, jendželšćinu, matematiku, sociologiju atd. studuja; a ličba so dale zredukuje, hdyž mamy mjenje hač 50 šulerjow we wotchadničce.

Hladajo na tute statistiske wočakowanja móžemy zwěsćić:

- Podžěl tych, kiž so za studij serbšćiny rozsudza, je hladajo na cyłkownu ličbu młodych Serbow njesměrnje wysoki, **samo** w slabších lětnikach (štož reči za dobre džěło serbskeho gymnazija).
- Podžěl tych, kiž njedostuduja, je pola našich studentow powšitkownje wjele niši hač wočakowane; to zaleži na wjele indiwiduelnišim spěchowanju, kotrež kóždy z našich studentow wot nas dóstawa, njepomha pak tym, kiž w druhim předmjeće abo w kublanskich wědomosćach **přepadnu**³ abo kiž cyle jednorje zwěsća, zo powołanje wučerja tola ničo za nich njeje.

Njejasne je namaj **pod tutymi wuměnjemi**, što so hodži z dalšim **wabjenjom docpěć**. Wšak maš jako wučer serbšćiny tak a tak hižo garantiju, zo so po studiju přistajiš, a to hišće w swojej domiznje; je woprawdže něhdže młody Serb, kiž to njewě? Što chceš hišće wabjaceho k tomu prajić? Stil wabjenja wšelakich institucijow, kiž husto klinči kaž *Studujće tola wučerstwo serbšćiny, trjebamy Was, čakamy na Was!* je drje derje měnjeny, ale tu tči wulki psychologiski problem. Sprěnja je móž-

¹ Přir. SN wot 17. 11. 2014, s. 1.

² <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesellschaftStaat/Bildung/ForschungKultur/Hochschulen/Tabellen/StudierendeErstesHSFaechergruppen.html>

³ Realistisce bychmy tež z tym ličili, zo wosebje wjele Serbow přepadnje, dokelž jich tež z wjele hubjeńšej abiturnej znamku na wučerstwo serbšćiny přizwola.

no, zo něchtó z wopak zrozumjeneho začuća narodnje winowatosće abo samo **hubjenego swědomja** swój studijny směr wubjerje a nic po swojich zamóžnosćach a woprawdžitych zajimach. Zdruha so při tym lochce zabudže, zo je studij tež chutne džěło; a mjeztym zo w sorabistice druhdy **přez wšitke džesać palcow na wukony swojich studentow hladamy**, maja w druhich předmjetach wjele studentow a mało humora. Potom młody Serb swět njerozumi, hdyž je přepadnył, hdyž doma tola na njeho čakaja a jeho trjebaja! (Dyrbju so **poprawom** napinać, hdyž mje trjebaja a na mnje čakaja?) Smy tež hižo slyšeli, zo chcedža tola jenož wučerjo być. Ně! Narok młodeho čłowjeka na swoje powołanje njeměł so ze slowom jenož znjesć. Wučerstwo je naročne, zamołwite a napinace džěło, hdžež trjebamy kompetentnych a angažowanych a pilnych młodych luźi, kiž chcedža być tak derje wukubłani kaž móžno. To so jim w padže serbšćiny, hdžež stej potrjeba a zamołwitosć wosebje wulkej, z tym zaruna, zo so jim krute, kwalifikaciji wotpowědowace džělowe městno garantuje, štož je džzensniši džěn **chětro wjele**.

Njeje potajkim realistiskej móžnosće, ličbu studentow wučerstwa zwyżić, chiba zo so najprjedy ličba šulerjow (ze znajomosćemi serbšćiny) zwyżi. Za sorabistiku hišće hórje wupada, dokelž su wuhlady, pozdžišo jako sorabist džěło namakać, hubjene⁴: **Krute přistajenja** su **nimoměry snadne** a na uniwersitach kaž na serbskich institucijach so bóle redukuje hač natwarja. Hdyž pak dyrbiš so z projektnych srědkow žiw(or)ić, dyrbiš je tež wobstarac móc, a to či předmjet ze šěršim wobzorom a lěpšimi móžnosćemi mjezynarodnych kooperacijow skerje zmóžni. Tuž mamy jako studentow sorabistiky (wot mało wuwzacow wothladajo) luźi, kiž su zwěsćili, zo so jim powołanje wučerstwa njelubi abo kiž su tam přepadnyli.

Kajke su **wupuće** z tutych wuskosćow? Hdyž naš přirodny dorost serbskich maćeršćinarjow njedosaha, trjebamy dalše žórła. Jedne móžne žórło je dalekublanje wučerjow bjez znajomosćow serbšćiny na wučerjow serbšćiny, podobnje kaž smy to před něšto lěty za Delnju Łužicu sćinili. Přenje rozmołwy su byli, iniciatiwa pak dyrbi z kublanskej agentury a ministerstwow wuchadžeć, dokelž dyrbja wone tutych dalekubłancow přistajić a najprjedy jich džělnje z jich druhich winowatosćow wuswobodzić a dalekublanje financowac.

To jeničke, štož móžemy tuchwilu na Lipsčanskej uniwersite činić, je, zo so wo atraktiwnosć serbšćiny staramy, tak zo změjemy skład serbšćinarjow, kotrychž móžemy jako sorabistow zasadźowac a – z wotpowědnym dalekublanjom – tež jako wučerjow serbšćiny. Za to smy po skoro pjećlětnych **přihotach** lětsa přeni raz do bachelora za europske mjeńšinowe řeče imatrikulowali z tuchwilu pjeć nowačkami. Zdžěla woni z Łužicy pochadžeja, ale to najwažniše za nas je, zo změjemy pjeć serbšćinarjow wjace, a to w situaciji, hdyž z kóždym jednotliwym ličimy. Z tutym studijnym směrom chcemy tež percpciju serbšćiny změnić, pokazać, zo njeje naša řeč **slepa hasa**, za kotruž so rozsudžiš, hdyž sy džiwnušk abo hdyž sej ničo druge njemóžeš wumyslić, ale strowa baza za mjezynarodne europske džěło. Tuž wuknu naši studenća nimo serbšćiny tež druge mjeńšinowe řeče a pónđu na lěto do slowjanskeho wukraja do Szczecina. Přizamknyc budže so master z dalšimi móžnosćemi přebywanjow, na př. w Irskej abo Španiskej a wotwisuju wot wukonow tež disertacija. Nimo toho ma tutón studijny směr w perspektiwje być pońnje mjezynarodny, t. r., zo změjemy studentow z Pólskeje, kiž dvě lěće w Pólskej a lěto pola nas studuja. To pak su studenća, kiž wot doma slowjansku řeč znaja a so za mjeńšinowe řeče zajimuju, potajkim cilowa skupina, pola kotrejež je šansa wulka, zo so tón abo tamón do serbšćiny zalubuje a pozdžišo jako sorabist abo samo wučer serbšćiny k dispoziciji steji.

Słowniček: falowacy – chybějící; kublanski – vzdělávací, pedagogický; wotchadnik – absolvent; wotchadnička – maturitní ročník; horjeka – nahore, výše (v textu); samo – dokonce; přepadnyć – propadnout; pod tutymi wuměnjemi – za těchto podmínek; wabjenje – reklama, propagace, lákání; docpěć – dosáhnout; hubjene swědomje – špatné svědomí; přez wšitke džesać palcow na wukony swojich studentow hladamy – přivíráme nad výkony svých studentů obě oči; poprawom – vlastně, vůbec; chětro wjele – velmi mnoho, opravdu hodně; krute přistajenje – pevné pracovní místo, stále zaměstnání; nimoměry snadne – mimořádně vzácné; wupuć – východisko; přihoty – přípravy; slepa hasa – slepá ulička.

⁴ Najjasniši a najnowši přikład je pólski sorabist-řečespytnik, kiž je so loni wuspěšnje habilitował: samo wulce kompetentni a angažowani młodzi luźo pola nas podarmo atraktiwna a kwalifikaciji wotpowědowace džěło pytaja.

Setkání stipendistů Založby za serbski lud

Jitka Polívková

Ve dnech 25.–28. června jsem se zúčastnila setkání stipendistů, kteří studovali sorabistiku na Lipské univerzitě a čerpali stipendium Lužickosrbské nadace. Vzhledem k tomu, že se v loňském roce nepřihlásil žádný zájemce o stipendium, využila nadace příležitosti i financí, aby zorganizovala setkání dřívějších stipendistů, jednak pro utužení vztahů zahraničních sorabistů s Lužicí a nadací, jednak pro zjištění současných studijních a profesních zájmů stipendistů.

Na setkání dorazilo 16 někdejších stipendistů z celkového počtu 46 pozvaných, kteří studovali sorabistiku v průběhu předešlých 18 let. Z České republiky jsme se zúčastnili dva z deseti stipendistů: Jan Kuča a já.

První den nás Michaela Mošowa, zástupkyně ředitele nadace pro Budyšin, uvítala na kolokviu, stručně shrnula historii a současnost udílení stipendií a rovněž nastínila vize do budoucna. K nim ale položila závažné otázky po cílech a také způsobech „lákání“ dalších studentů, neboť v posledních pěti letech zájem o stipendium a studium sorabistiky mezi zahraničními studenty upadal, až nakonec poslední dva roky se nenašel zájemce žádný. Proč tomu tak je? A co s tím lze udělat? Otázky byly celému společenství předloženy k zamyšlení.

Nadace pořídila překlad nabídky stipendia do jazyků všech zemí, kde stipendium nabízí, každá univerzita tak tentokrát dostala nabídku ve své řeči. To je krok vpřed.

Nicméně v diskusích v dalších dnech se někteří stipendisté vyjádřili, že se o nabídce stipendia dozvěděli pouhou náhodou, často mimo univerzitu. Výborným prostředníkem nabídky by mohla být letní škola lužické srbštiny, neboť značná část stipendistů byla původně kurzisty letní školy. Také já jsem se o stipendiu dozvěděla na letní škole, nikoli však od vyučujících či organizátorů, ale od jedné z kurzistek, která následující měsíc nastupovala do Lipska právě ke studiu sorabistiky pro stipendisty. Snad by se nadace mohla domluvit s organizátory letní školy a propagovat svou nabídku právě na kurzu? Bývalí stipendisté by například mohli přednést své příspěvky, práce některých z nich je více než zajímavá a přínosná pro sorabistiku, jak jsem se dozvěděla právě díky kolokviu. Jen je škoda, že pro slovanské kurzisty začíná být letní škola finančně nedosažitelná, cena totiž kvůli úbytku sponzorských příspěvků na letní školu od nadace a dalších organizací neustále roste. Takže je otázkou, kolik slovanských studentů se vlastně za pár let o stipendiu bude moci dovést právě na letní škole.

Na kolokviu někteří bývalí stipendisté představili svoji současnou práci. Dva stipendisté, stále sorabisticky činní, žijí přímo v Lužici: o *Rozhladu* promluvil jeho současný šéfredaktor Viktor Zakar z Makedonie a o své práci na dolnolužickosrbském elektronickém slovníku Polák Marcin Szczepeński. Dále nás Emilia Anna Deutschová také z Polska seznámila se svojí badatelskou prací o obrazu ženy v příslovích, kterou napsala v rámci doktorského studia sorabistiky v Lipsku, stejně jako současná doktorandka sorabistiky z Ukrajiny Jelizaveta Stefanová se svou prací o hornictví v Lužici a Donbasu. Na Lipské univerzitě studovali v doktorském studiu sorabistiky nebo vyučovali, popř. ještě studují a vyučují, i další dřívější stipendisté (kteří nedorazili na setkání), např. Stanislav Tomčík, Lechosław Jocz, Kamil Štumpf a další. To svědčí o úspěšnosti stipendia v působení na zahraniční studenty a o jeho prospěšnosti pro sorabistické vědecké kruhy, a také pro Lužici.

Průběhu kolokvia lze vytknout jen nízkou účast Lužických Srbů. Byla to bohužel uzavřená společnost pouze pro zvané. Vyloučena tak byla veřejnost, kterou by mohlo a také mělo zajímat, jak se za Lužici a sorabistiku zasazují přátelé Lužice a lužické srbštiny v zahraničí a co dobrého stipendium samotným Lužickým Srbům přineslo.

Diskutabilním se nám stipendistům jevílo stanovisko nadace, že stipendium má být určeno pouze „slovanským“ studentům z Evropy. Jak prokazuje složení kurzistů letních škol, zájem o sorabistiku mají také neslovanští studenti, například z Japonska, anebo studenti, kteří mají rodinné či historické vazby k Lužici, třeba z Ameriky. Zájemci o sorabistiku jsou i v řadách německých studentů, ovšem ti mají možnost studovat sorabistiku i bez výpomoci stipendia – to je

určeno studentům, kteří by si studium v Lipsku finančně nemohli dovolit, jak argumentuje nadace.

Návrhy na národnostní rozšíření okruhu studentů se sice nezdají být realizovatelné, ale se zájmem nadace se setkaly návrhy na rozšíření co do oborů. Zatím je stipendium zaměřeno pouze na studenty slavistiky. Dokonce i mé studium sorabistiky bylo neobvyklé, protože *Institut sorabistiky* připravuje budoucí učitele lužické srbštiny a já jsem studovala pedagogiku se zaměřením na český jazyk. Zájem o Lužici mohou mít i studenti historie, folkloristiky, germanistiky atd., tedy oborů, jejichž náplň se dotýká či přímo souvisí se sorabistickými studii, proč jim tedy nenabídnout stipendium?

Příspěvky odborníků představily nynější badatelské a politicko-pedagogické zájmy a nastínily současnou situaci v Lužici. Edmund Pjeh, Jana Šolčina a Ludwig Ela hovořili o menšinové politice a vzdělávání v Německu v evropském srovnání. Překvapily nás dobré výsledky projektu *Witaj* a výuky lužické srbštiny a v souvislosti s informacemi o výchovné politice v Německu i jejich pozitivní vliv na užívání lužické srbštiny.

Měli jsme možnost i osobně navštívit radworské školky, v nichž se užívá lužická srbština a praktikují metody *Witaj*. Tím jsme si informace z příspěvků dr. Šolčiny a dr. Pjeha mohli „ověřit“ na vlastní oči. Radworský farář Ščěpan Delan nás provedl nově zrekonstruovanou lužickosrbskou katolickou školkou Alojse Andrického, z jehož odkazu čerpá školka ve svých stanovách. Zároveň je v sousední budově také školka Montessori, kde jsou spolu děti různých věkových kategorií a učí se spolupracovat. Velmi mě zaujalo propojení principů moderní pedagogiky, které učí děti samostatnosti, s výukou lužické srbštiny – školku mohou navštěvovat i německé děti a prostřednictvím projektu *Witaj* se učí lužickosrbsky. V Lužici není samozřejmě, aby děti Lužických Srbů mohly chodit do školky, kde se mluví lužickosrbsky. A moderní vybavení až bere dech, což ještě zvyšuje její prestiž. Právě jako pedagog-lingvista považují projekt *Witaj* nejen v mateřských školách za velmi přínosný pro jazykové vybavení dětí, zvláště těch německých, které se skrze tento projekt učí od útlého mládí slovanský jazyk přírozenými způsoby. Zvláště uvědomíme-li si, že slovanské jazyky mají složitější deklinační systém než němčina, takže se děti seznamují a podvědomě učí složitější systém jazyka, než je jejich mateřština.

Všichni stipendisté byli vděční za návštěvu výstavy slovinského umělce Karla Vouka s názvem *Satkula* i večerní program – *Svátek lužickosrbské poezie* v Budyšině a v Radworu. Mohli jsme se osobně seznámit s množstvím literárních osobností, o nichž slychali na univerzitě nebo četli v novinách či odborných publikacích (např. Beno Budar, Róža Domašcyna nebo Tomasz Nawka). Osobně mě potěšilo, že jsem si mohla promluvit s básníky, jejichž poezii jsem četla. Také já se odborně zaměřuji na lingvistiku-pedagogiku, ale mám zájem o lužickosrbskou literaturu a lužickosrbský kulturní měsíčník *Rozhlad* mi již otiskl několik recenzí. Právě studium sorabistiky mi v tomto ohledu prospělo: ačkoli jsem recenze psala již před studiem v Lipsku, pomohly mi literární semináře lépe se zorientovat v historii, ale i současných tendencích lužickosrbské literatury.

Jako absolventku ročního studia sorabistiky v Lipsku mě upřímně mrzí pokles zájmu o stipendium nabízeného nadací. Právě díky němu jsem si mohla dovolit studium v Lipsku, které je značně nákladné. Stipendium finančně zajišťuje pohodlné roční pobývání v Lipsku. A semináře, které poskytuje Institut sorabistiky, jsou kvalitní. Každý student-stipendista si volí semináře, které se mu hodí pro jeho odbornou práci. Mnozí stipendisté využívají znalosti získané během studia v Lipsku i nadále, např. při vlastní výuce lužické srbštiny nebo slavistiky na domovských univerzitách. Také já jsem si díky seminářům prohloubila znalosti lužické srbštiny a ve spolupráci s dr. Šolčinou jsem se zorientovala v metodách výuky lužické srbštiny, což mi bylo užitečné při psaní učebnice lužické srbštiny pro Čechy, na níž pracuji.

I přes mnohé návrhy a nápady stipendistů zůstaly otázky na budoucnost stipendia a jeho propagaci otevřené. Účastníky setkání téma natolik zaujalo, že o něm diskutovali i ve volných chvílích. Většina se rozhodla, že se bude osobně angažovat v propagaci na svých univerzitách, zapojí své studenty i kolegy. Stipendisté se rovněž domluvili, že se budou vzájemně zvat na konference, kde se pokusí sorabistiku přiblížit i ostatním odborníkům, popř. že uspořádají

vlastní sorabistickou konferenci, která by se mohla s určitou pravidelností opakovat. Setkání nám všem bylo příležitostí k poznání zájemců o sorabistiku z jiných zemí a navázání kontaktů.

Jak upozornit studenty v zahraničí (i u nás) na možnost získat roční stipendium na studium sorabistiky? A jak zvýšit zájem o sorabistiku na zahraničních univerzitách? Padl návrh, aby se do propagace stipendia zapojily hromadné sdělovací prostředky, především internet, přičemž by se mohla natočit reklama, jež by se umístila na internetové stránky nadace nebo rozeslala na univerzity k umístění na jejich univerzitní webové stránky či pro univerzitní televizi. Je možné zapojit i sociální sítě, ať už formou reklamy nebo společného profilu stipendistů. Podobných návrhů bylo ještě několik.

Dále se nabízí otázka, zda nabídka ročního studia není příliš dlouhá a omezující. Někteří studenti by raději využili semestrálního studia nebo jiných možností krátkodobých studijních či badatelských pobytů. Například pro české studenty je těžké odjet na rok studovat sorabistiku, když často žádný z předmětů nekoresponduje s povinnými předměty na domovské univerzitě, takže si studium musí prodloužit, a to může být pro mnohé nepřijatelné. Případaly by tedy v úvahu i jiné možnosti využití finanční podpory nadace? Nebo je celoroční pobyt v Lipsku pro získání potřebných znalostí ze sorabistiky skutečně nezbytný? Snad naleznou odpovědi čtenáři Věstníku. :-)

KNIHY

Alfons Frencl vydal knihu *Můj serbski słownik (budyšinské nakladatelství Domowina)*. Frencl tu odhaluje původ zapomenutých a nezvyklých výrazů lužické srbštiny. Hledá přitom i zajímavé paralely v jiných jazycích, tak např. odkrývá souvislost mezi ruským nápojem zvaným *kvas* a lužickosrbským svatebním obřadem.

red (podle KP 9. 8. 2015)

Lužičtí a Srbové – politicky korektní antologie

U příležitosti předložského literárního festivalu v srbském Smederevu byla vydána plně dvojjazyčná antologie lužickosrbské poezie. S nadsázkou řečeno: v souladu se současným pojetím lužickosrbské identity jde o nejvýznamnější vývozní artikl, protože má nízké výrobní náklady a upozorňuje na modernitu (například oproti vysokým nákladům na provoz tradičně laděného Lužickosrbského lidového uměleckého souboru).

Název *Wokomiki slónca / Сунчани тренуци* upomíná taktéž na tradici folkloristního směru lužickosrbského umění, neboť jde o název poslední lužickosrbsky psané sbírky Bena Budara. (V německých verzích básní je autor bližší satirické poezii Jiřího Žáčka.) Mé obavy z přenesení srbského národního patosu do této antologie se ale nenaplnily, naopak, lyrické přátelství zcela potlačuje nominální pocit sounáležitosti.

Antologii podle tiráže sestavil tehdejší předseda Svazu lužickosrbských umělců Benedikt Dyrlich, překládali již dříve známí přátelé Lužických Srbů Mičo Cvijetić, Zlatko a Jan Krásných, Lubina a Dušan Hajduk-Veljkićovi, překlad básně *Melodija* Kita Lorence byl převzat od básníka starší generace Stevana Raičkoviće. Na tomto místě musím uvést jednu ze dvou výtek vůči knize: je škoda, že překladatel rezignoval v některých případech na autonomní přebásnění a ulpěl na doslovnosti, v překladech je kupříkladu méně rýmů či asonancí. Se zájmem jsem pak pátral po kontextu nedoslovného překladu fráze „maš ptačka“ (do srbštiny jako „imaš senicu“, s. 82–83), avšak ani můj známý serbista ani s pomocí přátel nedohledal v srbštině význam ve smyslu „jsi magor“. Neznamená to, že by celkově překlady nebyly kvalitní, ale jejich kvalita se zdá být rozkolísaná podle náročnosti textu (např. v překladech jazykových hříček).

Stejně jako Bena Budara i Benedikta Dyrlicha řadí řezenská literárněvědná škola mezi autory, kteří rozvíjejí spíše národní než evropskou tradici. Avšak texty mají širší dopad: objevují se zde jak texty, které jsou důležité pro lužickosrbsko-srbské styky slovanskou, národopisnou či aktivistickou tematikou (např. Beno Budar, *Słowjanska korjen-*

na; Benedikt Dyrlich, Smederevo – Nazymska nóc 2012; Lenka, Bološce Europy), tak díla dokazující estetickou funkci lužickosrbské poezie (Benedikt Dyrlich, *Njepočezene lěco; Kito Lorenc, Melodija; Tomasz Nawka, Delfiski orakl*). V tomto smyslu se tedy antologie jen mírně liší od své české a slovenské předchůdkyně (*Jazyk, jímž porozumíš větru; Madona má červenú dušu*), pouze u druhé skupiny textů by mohl být vybrán úryvek reprezentativnější, např. by podle mého názoru měl být více zastoupen nejvýznamnější básník Kito Lorenc, zejména básněmi, které formovaly novodobou lužickosrbskou poezii (např. *Slowo*), protože ukazují jazyk jako emblém novodobé lužickosrbské identity. Za tento názor bych se ale nebral.

Kniha je vybavena dvěma stručnými předmluvami (Goran Đorđević, Benedikt Dyrlich) a kontextuálním doslovem (Mičo Cvijetić). Je vidět, že autor doslovu už v roce 1995 vydal monografii *Lužički Srbi i Jugosloveni*, tentokrát se však zaměřil na elitní styky mezi lužickosrbskými a srbskými autory a překlady z lužické srbštiny. Mezi užitečné informace povolání autora patří hypotéza o vlivu básníka Simy Milutinoviće Sarajliji na motivaci Handrije Zejlera v rané fázi tvorby. Zejlera můžeme považovat vedle Rudolfa Mjeně za zakladatele masové lužickosrbské literatury. („Cyle wěšce je jeho bytostnje wowliwował ze swojej radu, wuchadžišćo swojeho tworjenja w slowjanskich žórłach, w serbskim ludowym basnistwje a w poetiskosci luda pytać. Zawěšce je swoju kedžbnošć na serbiske ludowe spěwy zložil...“)

Předmluvy a doslov rozvíjejí „vymazlené“ medailony autorů (Jan Krasni), které jsou zpracovány obsáhle a barvitě, dohromady se skládají v pozoruhodný obraz současné poezie. Za všechny ocituji ze strany 75: „Kito Lorenc je najwuznamniši serbski basnik a sobu najwuznamniši basnik Němskeje w druhej položcy 20. lětstotka. Wón pyta a namaka přez swoje tworičelske džěło nowe řečne formy a wurazy. To, štož je pola wjetšiny basnikow statiska krajina, je pola Lorenca fata morgana, kotraž ze swojej kunjosću (*jemností, vliďností, laskawostí – pozn. red.*) čitarja slepi. Wón přińdže k tutej fata morganje, prajmy raz, přińdže na wjeršk hory, jelizo so wona zjewi, a tuta mrócel přeměni so nahle na nowu krajinu, na nowy swět. Jeli zrozumimy krajinu jako metafru za řeč a fatu morgana jako wobrazy, kotraž tutej řeči hižo njeprišlušeja, potom je to Lorencowa zaslužba. Tež to, zo zwjazza wšitko, štož bě w serbskej řeči a literaturje wotkrył a wuswobodził, runočasnje z evropskimi a slowjanskimi tradicionelnymi a modernymi prudami. Lorenc wobknježi suwerenje rozdžělnje poetiske wurazy němskeje a serbskeje řeče. Jeho řečne wobrazy přetworjeja tradiciju – njewěri do swjateje kruwy. Město toho ju zarěza a hlada, što so za abo we nej chowa. A potom zaso wšo wotnowoty stwori a nastaji nowy porjad. Kito Lorenc ma wulki wliw na druhich serbskich basnikow, mjez druhim džakowano ‚Kružkej młodych awtorow‘, kotryž wot lěta 1968 do 1975 nawjedowaše a z kotrehož so wuńdžechu wjacori serbscy basnicy.“

Pokud chce být antologie opravdu reprezentativní, druhou mou výtkou je chybějící ediční poznámka. V různých částech doprovodného aparátu je naznačeno, jaký typ lyriky byl vybrán, nedozvíme se však, odkud pocházejí díla, ani proč byl za představitele lužickosrbské literatury vybrán ten či onen autor. Nedopátráme se tudíž, proč jsou Benjamin Nawka, Maksymilian M. Nawka, Marion Kwicojc, Jurij Luščanski a Dorothea Šolčina významnější nebo lepší či lužickosrbsčtější než například Marja Krawcec, Timo Meškank, Pětr Thiemann a Beata Nastickec. Básně Marion Kwicojc dokonce musel Benedikt Dyrlich přeložit z němčiny, aby mohly být v dvojjazyčné antologii zastoupeny. (Originál chybí.) Bez patričního zdůvodnění se tak zdá, že ze sbírky, která má přimět „k poeziji a wobstajnému dialogej mjez starymi a nowymi přecélemi“ (s. 13), byli na počátku někteří přátelé vyloučeni. U Tima Meškanka tipují osobní důvody, lyrika Beaty Nastickec je minimalistická, poezie Pětra Thiemanna byla relativně krátká životní epizoda, ale proč nebyla do reprezentativní antologie vpuštěna Marja Krawcec?! Stejně jako Jurij Luščanski nebo Róža Domašcyna přece umně ukazuje rozpor v přerodu tradičního lužickosrbského společenství. Vymyká se navíc prvky surrealismu a estetikou smrti (Čermák – Maiello 2011: 162), potlačuje didaktickou a apelativní funkci poezie (Ulbrechtová 2009: 250, 259 ad.). Ostatně v antologii *Poezija Lužičkih Srba* Predraga Pipera z roku 2002 Krawcec nechybí.

Vcelku jde o bohatě komentovanou čítanku, která ukazuje (až na uvedené dvě výtky) věrný obraz současné lužickosrbské poezie. Díky dvojjazyčnému vydání je vhodná jako antologie soudobé literatury a úvod do lužickosrbsko-srbských styků i pro zájemce, kteří ovládají pouze lužickou (nikoliv jižní) srbštinu.

Radek Čermák

Pro ilustraci uvádíme ukázkou z tvorby Rózi Domašcyna pro antologii, srbský překlad Jana Krasného doplňujeme českým překladem Zuzany Bláhové-Sklenářové. Chybějící autorku Marju Krawcec jsme uvedli již na úvodní straně.

Róža Domascyna

Njeje dosć

za kěrchowom w Čelnom

kěrchow smy z płachtami zapójsnyli
na zemrětych so přehřešili
dlěši puć žiwjenja wuwěšćili
za nami stop postajili

sćěny smy wysoke sćahnyli
bagry smy na džělo pósłali
zemrětych kosće sej wuryli
čestnje su něhdy jich hrjebali

do bowow třěski smy sypnyli
znamjenja na nje smy sćinili
je do panoptika stajili
tam herbstwa zbytki su wostali

Зар није доста

у сећање на гробље

окачисмо по гробљу пешкире
од греха наших душе да се смире
стоп-значица друмове смо скрили
што ка оном свету су се слили

около дигнута платна сасвим густо
у средини багери на светло уз то
мртве кости ваде, од греха опране
доказано уз почасту сахрањене

бацили смо у канте остатке
и на њима нацртали знаке
у паноптикум прошлост поставили
ту смо наслеђе своје оставили

Nestaći

na památku hřbitova v Čelném

hřbitov jsme plachtami ohradili
na zemřelých jsme se prohřešili
že budem dlouho žít uvěřili
za sebou značku STOP postavili

hřbitovní zeď tu jsme rozbouřali
pak bagry do práce tam poslali
těch mrtvých kostí jsme vykopali
které tam poctivě pochovali

zbytky jsme do věder nasypali
popsali je a očíslovali
jako v panoptiku vystavili
kulturním dědictvím prohlásili

LITERATURA:

- Čermák, Radek – Maiello, Giuseppe: 2011 – *Nástin dějin a literatury Lužických Srbů*. Brno: Středoevropské centrum slovanských studií.
Dyrlich, Benedikt (ed.): 2013 – *Сунчани тренуци: нова поезија најмањег словенског народа : српски и лујичкоsrпски = Wokomiki slónca: nowa poezija najmjeńšego slowjanskeho ludu*. Смедеревево: Међународни фестивал поезије Смедеревска песничка јесен = Smederevo: Mjezynarodny festiwal poezija Smederevska basniska nazuma.
Ulbrechtová, Helena: 2009 – *Lužickosrbská literatura: její vývoj a pozice mezi středoevropskými literaturami*. Praha: Karolinum.

OČIMA Jana Tomička a Věry Rolfové

Dolnolužičtí studenti opět v Hořicích

Ve dnech 19.–24. dubna 2015 se konala druhá část partnerské výměny studentů Gymnázia, SOŠ, SOU a VOŠ Hořice a Dolnolužickosrbského gymnázia v Chotěbuzi. Tentokrát lužičtí studenti zavítali na oplátku k nám do Hořic.

Letošní výměna je nesena projektem nazvaným „Po stopách bajných bytostí“ a na české straně byla zaměřena na Karla Jaromíra Erbena a jeho balady.

V průběhu výměny se všech akcí účastnilo 16 lužickosrbských a 18 českých studentů a čtyři vyučující (dva čeští: Věra Rolfová a Jan Tomiček, a dva z Lužice: Lorena Neumannová a Silke Spenkeová). Občas s projektem pomáhali další vyučující, například Tomáš Horák s výpočetní technikou, Veronika Kučerová s programem na závěrečný večer a Marek Nečesaný jako cyklistický doprovod a servis.

V neděli dne 19. dubna přijeli naši hosté na vlakové nádraží do Hořic, kde si je po přivítání rozebraly české rodiny. Na zbytek neděle pro ně hostitelské rodiny připravily rozmanitý program, například výlet na Zvičinu, k přehradě na Labi, do Miletína na pouť atd.

Druhý den, v pondělí 20. dubna, jsme se vydali na kolech do Miletína, kde cestou u rybníku Bubňáku sehrála jedna skupina českých studentů krátký výjev z Erbenovy balady *Vodník*. V Miletíně jsme navštívili výrobu trubiček a Erbenův rodný domek, česká skupina šla nejprve na exkurzi do výroby trubiček a po uplynutí jedné hodiny se obě skupiny vyměnily. Potom jsme s našimi hosty prošli Erbenovu stezku a na jednotlivých stanovištích čeští studenti sehráli výjevy z dalších balad z *Kytice*: z *Polednice*, *Štědrého večera* a ze *Zlatého kolovratu*. Nakonec byla představena balada *Svatební košile*.

Po návratu do Miletína a malé zastávce v cukrárně pana Erbena na náměstí kvůli nákupu miletínských modlitbiček jsme se vydali

Studentka z Lužice stáčí hořickou trubičku, foto archiv autorů.

přes miletínskou bažantnici do Červené Třemešné. Zde před vesnicí studenti představili poslední baladu *Poklad*. Odtud naše cesta vedla zpět do Hořic.

V úterý 21. dubna jsme absolvovali vycházku po Hořicích a nejbližším okolí. Nejprve jsme zamířili do Smetanových sadů, kde lužičtí studenti obdivovali krásné pískovcové sochy a zároveň se seznámili s předními českými umělci Bedřichem Smetanou a Antonínem Dvořákem (jehož pomník je z mramoru a žuly, nikoli nejobvyklej-

šího pískovce). Spatřili i slavné sousoší *Husité na stráži a Jánošíka*. Nejvíce je ale zaujal Krakonoš Ladislava Šalouna.

Z parku jsme vystoupali na památný vrch Gothard, kde jsme si pověděli o bitvě husitů v čele s Janem Žižkou proti panské jednotě. Studenti zhlédli nejstarší Žižkovu sochu, dále sochy sv. Václava a sv. Gotharda, kostel sv. Gotharda a starý hřbitov s krásně vypracovanými náhrobkami a nový hřbitov s překrásným portálem. Dále jsme si pověděli něco o hořických sympoziích a o stavbě obelisku, který byl vytesán z jednoho kusu kamene.

Odtud jsme pokračovali kolem Doubravky přes nové sympozium k lomu U sv. Josefa a dále ke „Kalíšku“. Na tomto kouzelném místě studenti z Dolní Lužice předvedli recitaci balady *Vodník* v německém jazyce.

Od Kalíšku jsme vystoupali k Masarykově *Věži samostatnosti*, kde jsme si vysvětlili, co představují jednotlivé reliéfy a kdo to byli legionáři. Kolem Hlohové kapličky jsme sestoupili až k židovskému hřbitovu. Další naší zastávkou byla židovská synagoga, kde jsme si pověděli něco o historii hořické židovské obce.

Nakonec jsme ještě zavítali do hořického muzea. Zde jsme se dozvěděli to nejdůležitější o některých vystavených předmětech, seznámili jsme se s Hořickem prostřednictvím staré plastické mapy a prohlédli si výstavu odlitků starých hořických zvonů.

Ve středu dne 22. dubna jsme se ráno vydali vlakem do Prahy. Naše procházka po staré Praze začala u pomníku svatého Václava na Václavském náměstí, poté jsme se napojili na Královskou cestu a směřovali ke Karlovu mostu. Počasí nám přálo, bylo slunečno, a tak jsme si vychutnávali atmosféru města a užívali sluníčka.

Na mostě jsme obdivovali sochy i umělce, kteří zde tvoří, nebo se zastavovali u stánků se suvenýry. Došli jsme až na Malou Stranu a poté se vraceli kolem Rudolfiny na Staroměstské náměstí. Tam bylo jako obvykle rušno. Zastavili jsme se u pomníku Jana Husa, viděli jsme orloj na Staroměstské radnici a gotický Týnský chrám. Řekli jsme si něco o historii, která je s památkami a událostmi zde spojena, a vydali se Celetnou ulicí k Prašné bráně.

Na náměstí Republiky jsme se zastavili u Obecního domu a prošli náměstí. Poté se studenti rozešli a podle zájmu navštívili další památky a nakoupili suvenýry.

Ve čtvrtek 23. dubna jsme dokončovali výstup projektu. Část studentů vybírala obrázky a překládala texty do angličtiny, němčiny a dolní lužické srbštiny. S tím jim samozřejmě pomáhali učitelé jak z české, tak i z německé strany. Text je napsán ve čtyřech jazycích: česky, německy, anglicky a dolnolužickosrbsky, například jsou stručně přiblíženy obsahy jednotlivých balad z Erbenovy *Kytice* právě v těchto jazycích. Výstup z celého projektu realizovaného v Chotěbuzi i Hořicích má i s příloženými vybranými fotografiemi celkem asi 80 stran.

Po obědě ve školní jídelně měli studenti volno na poslední individuální procházku po Hořicích se svými kamarády. Odpoledne ve čtyři hodiny jsme se všichni sešli na hřišti u školy. Studenti si zahráli různé hry a soutěže. Potom jsme na dvoře školy opékali špekáčky, hráli na kytaru a zpívali české i dolnolužické lidové písně. Rodiče českých studentů pro nás připravili malé občerstvení.

V závěru večera došlo i na vyhodnocení soutěží. Za pohybové soutěže dostali studenti tradiční hořické trubičky, propisovačky a jiné drobné dárky. Jednou ze soutěží byla i znalost češtiny ze strany dolnolužických studentů, kteří museli jednotlivá česká slova napsat buď německy nebo dolnolužickosrbsky (nejlépe oběma jazyky). Čeští studenti zase museli prokázat znalost dolní lužické srbštiny. Soutěžilo se v tříčlenných týmech. Vítězná družstva na české i německé straně dostala jako odměnu knížku *Lidových pohádek Lužických*

Srbů, které vydala a šest výtisků jako ceny pro vítěze nám laskavě věnovala Společnost přátel Lužice. Na české straně knihy dostali Johanka Hypiusová, Tomáš Dvořák a Eliška Malá, na lužické straně Tiffany Schultchenová, Fiona a Tessa Pohleovy.

Potom už nás čekalo jen rozloučení. V pátek 24. dubna jsme doprovodili své lužické kamarády na vlakové nádraží, poslední objetí a poslední podání ruky, slzičky i úsměvy a snad někdy zase na shledanou, Auf Wiedersehen a na zasejviženje.

ZÁPISNÍK

Vážení a milí čtenáři,

dostáváte do rukou zářijové číslo v tradiční podobě na osmi stranách, tedy jako obvyklé měsíční jednočíslo. Do konce roku nás tedy čeká ještě číslo říjnové a poté vánoční dvojčíslo, jak jste byli zvyklí v minulých letech. Rytmus vydávání ČLV se tak podařilo udržet a navíc poněkud zpravidelnit. Děkujeme proto všem, kteří jste na vydávání ČLV přispěli, nynější vydání podzimních čísel v řádném a nikoli nouzovém režimu je možné díky sponzorským darům Karla Bursíka a Petra Kamenického a našich čtenářů přímo v Lužici, děkujeme proto Juriji Lužčanskému, Franci Šenoví, Benovi Bělkovi a Mikławšii Krawcovi.

Je velmi potěšující a povzbuzivé zjišťovat, že naši práci opravdu v Lužici sledují a mají o ni zájem. Děkujeme proto za vřelý dopis Mikławšii Krawcovi a doufáme, že se budeme moci těšit na článek z jeho pera.

Bohužel situace ohledně financování ČLV se nyní opět poněkud zkomplikovala, protože přijímání žádostí o dotace na rok 2016, které chtěla redakce využít, ministerstvo kultury pozastavilo a čekáme na vypsání nové výzvy. Prosíme proto čtenáře *Věstníku*, aby pomohli i radou, jakou další konkrétní grantovou podporu by bylo lze využít, a ideálně také se samotnou přípravou podání žádosti.

Prosíme také všechny členy i předplatitele, kteří dosud neuhradili členský příspěvek nebo předplatné za rok 2015, aby tak učinili. Urgence zasílané poštou znamenají pro společnost další zbytečné náklady.

Eliška Papcunová
vedoucí redaktorka

Společnost přátel Lužice si vás dovoluje pozvat na podzimní akce:

- v úterý 20. 10. v 18:30 **beseda o Walesu a Cornwallu** se Zdeňkem Blažkem (Lužický seminář)
- v sobotu 31. 10. v 10:00 **návštěva hrobu Jurije Wičaze** (Olšan-ské hřbitovy v Praze)
- od 10. 11. **každé druhé úterý v měsíci v 18:30 promítání lužickosrbských filmů a divadelních inscenací** (Lužický seminář)
- v sobotu 21. 11. **zájezd na 141. Schadzowanku** (Budyšín)
- v pátek 27. 11. od 10:00 **sorabistická konference** (Lužický seminář)
- v sobotu 5. 12. od 14:00 **dětské dílničky, Mikuláš, vánoční besídka a křest knihy esejí Rózi Domašcyny** (Lužický seminář)
- v pondělí 7. 12. od 18:30 **přednáška dramaturgyně budyšinského divadla Madleňky Šolčić** o lužickosrbském divadle (Lužický seminář)
- v úterý 8. 12. od 18:30 představení budyšinského divadla **Cowboy Tom** a skupiny **Floppy Dolls** (divadlo Na Rejdišti)
- v sobotu 12. 12. **adventní výlet do Dolní a střední Lužice (Dešno, Chotěbuz a Slepó)**

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, luzice@luzice.cz, ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakční rada: vedoucí redaktorka Eliška Papcunová U Santošky 11, 150 00 Praha 5, elispapcunova@gmail.com; zástupkyně vedoucí redaktorky:

Lucie Janovská Kolarovičová, luzice@luzice.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Jan Zdichynec, Štefan Pilát.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet Fio banka, a. s., 2900678633/2010.

Objednávky a stížnosti na nezasilání: Klára Matějčíková, Habartická 1a, 190 00 Praha 9, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor. Nevyžádané rukopisy nevracíme.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.